

ANTON MARTIN

po milosti božji Lavantinski škof, pozdravim v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa vse pravoverne kristjane, kateri Mario prav častijo, in vsem razsvetljenje božje iz serca želim.

Preljubi! Leto je minulo, kar se je glas začel, kakor bi se bila Maria, mati božja, na neki smreki na Paki v Vitajnski fari blizo Celja dvema deklinama prikazala, in ne vém kaj naročila. Naša sveta katoliška vera nas uči, da Bog po čudežih svojo voljo gostokrat ljudem razodene in naznani, kako naj se on v svojih Svetnikih časti. Zgodbe svetega pisma in zgodbe naše svete kat. cerkve nam pa tudi pričajo, da hudi duh, on sovražnik prave vere gostokrat ljudi z lažnimi prikazni slepi, naj bi se v prazne vere zamotali, pravo službo božjo vnevarili, sveti materi katoliški cerkvi nepokorni svoje prave pastirje zapustivši po stranskih potih letali, in kakor raztresene ovce brez pastirja zgrabljivemu volku v kremple prišli. To peklenski duh želi; in žalibog! kakor nekdaj pervo žensko Evo, tako se zdaj posebno veliko ženskega spola omoti, in ne le razuzdanih, ampak dosti dobrih, pa prelehkovernih kristjanov vloví, da glas svojih pastirjev ne poslušajo in po svojih potih letajo, kateri niso nobeni božji poti, marveč cesta pogubljena.

Gotova resnica je, in greh bi bilo tajiti, da se Bog po Marii, naši mili materi in po svojih Svetnikih prikaže, ter pravoverne podučí, grešnike posvari in žalostne potolaži. Tako se je leta 1846 v Francozki zemlji na gori Zalette Maria dvema pastircama, mladenčiku in deklci prikazala, jima naročivši ljudem velike pregrehe očitati in jih k pokori opominvati. To prikazen je neskončno vsmilen Bog z velikimi čudeži poterdil: bolni so čudovito ljubo zdravje, terdovratni grešniki gnado prave pokore na onem kraju prijeli, ljudstvo se je poboljšalo in milost božja med njim pomnožila. Te so pristne znamenja in gotove svedočebe resnične božje prikazni. Škofi so jih presodili, prikazen za božjo reč spoznali, in to božjo pot poterdili. Tako se prava božja pot v kak od Boga izvoljen in po prošnji Marie in božjih Svetnikov posebno z gnadami oblagodarjen svet kraj začne, le na tak od svete cerkve potrjen božji pot se izveličansko gre, in dušni dobiček prejme.

Ali taki sveti božji poti, na kojih se ljudje pokorijo in obilno milosti božje uživajo, hudimu duhu niso po volji. Ker božje dela ovreči ne more, si hitro zvijačo vbere, in iše ljudem prave pote zmediti (zmešati), zravno Bogu posvečenega altarja več altarčekov posvetnim malikom postaviti, zravno Bogu posvečenih keršanskih cerkvi skrite kraje, temne loge in drevesa kazati, in praznovérne ljudi od prave službe božje odvrčevati, naj bi jih lajhal. Zdaj napelja lažnive ali pa trepaste otroke, da si prazno prikazen izmislijo in ljudem pripovedajo, kar nič ni; zakaj laž je hudiča lastno djanje. Zdaj navdiha abotne, prevzetne, lakomne ali pa abotne ljudi, da prazen glas čudežev povzdignejo, lažnivih čudežev, kojih ni sluha ne duha, razen v njih omoteni glavi in pa v malopridnem sercu. Zdaj podpiha gerde berače, lenuhe in postopače, med kterimi posebno veliko pomagavcov ima, da po svetu gredé čudeže lažejo in ljudi vabijo, naj bi sami na takih božjih potih boljši semenj imeli. Poslednič se še lakomni kerčmarji, in posvetni kramarji v hudičevo derhal pridružijo in lažnive božje pote širokoustno hvalijo, da bi več iskupili, kakor malikvavski srebrar Demetri, kteri je krivi boginji Diani v mestu Efezu sreberne tablice delal, in veliko iskupil. Kedar je pa sv. Pavl to malikvanje overgel, je dobičkarški mož vse svoje pomagavce sklical, rekoč: „Možje, veste, da od tega svoj dobiček imamo; vidite pa in slišite, kako ta Pavl veliko ljudi pregovarja in odvrača, ter pravi, da to niso bogovi. Potem ni samo naše delo na škodi, ampak tudi svetlost boginje bo pojemala.“ To slišati so se ljudje razserdili in vpili, rekoč: „Velika je Diana Efežanska!“ Celo mesto so zmešali, podpihali ljudi in jih podkurili, da so nad tovarše svetega Pavla planili, ter vpili eden to, drugi kaj drugega. Vse zberalše je bilo zmedjeno, in njih dosti ni vedlo, pokaj so skup prišli. Taka se bere v apostolskem djanju v 19. 23 — 40; Taka se še dan današni — kakor se vidi pri Vitajnski smreki godí. Tako zvito in prekanjeno zna

lažnivi duh teme ljudi slepariti, in jih tako omotiti, da glasa svojih pastirjev več ne zaslišijo, in clo v malikvavske šege zabredejo, poprej ko mislijo; zakaj po enakih potih se je v starodavnih hajdovskih časih malikvalo.

Bog je imel edini tempel v Jeruzalemu, v kojem je očitno med Izraelci prebival. Zapelivci, krivi preroki so pa po gričih (hribih) loge sadili, po drevju malike stavili in ljudstvo privabili, da je pravi tempel božji zapustivši hodilo malike molit. Ojstro so poslani namestniki božji, preroki omoteno ljudstvo svarili, in ga k pravi službi božji zavračali; ali razujzdano ljudstvo je rajši lažnive zapelivce poslušalo, kakor glas božjih poslancov, je krive pote tako dolgo terdovratno hodilo, dokler ga ni Bog zapustil in sovražnikom v roke dal, da so ga vžugali in v strašno sužnost odgnali. Veliko slabovernih kristjanov tudi današne dni svoje farne cerkve popusti in gre v svetih nedelih in zapovedanih praznikih y neznane kraje, de samo ne vè kamo in pokaj? — zanemari sveto službo božjo ki se v domačih zerkvih za - nj obhaja, in po gošah poklekujе, ter ne vè pred kom in zakaj, zamudi pridige in keršanske nauke, in posluša izmišlene prikazni lažnivih, goljufnih ali pa goljfsanih ljudi, ne prijema svetih zakramentov in v dušni tami živi. Ali ni tako djanje kristjanov zmota, slepota in dušna škoda? Ni taka šega ako ne celo, saj na pol malikvavska? —

Hajdovski Nemci so imeli košat hrast — neznabogi Slovenci pa zeleno lipo za izvoljeno sveto drevo, pod kojem so malikovali, strašne pregrehe vganjali, in clo človeško kerv prelivali svojim malikom v čast. Sedajni pa si zdaj smolnat bor (borovec) zdaj roglato (cvizlato) smreko zberò, krog nje klečijo, in clo posekan štor režejo, in trešice domu nesó, in kakor svetinje hranijo. Ali ni tako djanje zoper prvo božjo zapoved? zoper zdrav nauk naše svete matere katolske cerkve, ktera ojstro in pod grehom prepoveduje kake ostanke častiti, kateri niso od cerkve za svete spoznani in poterjeni? — (Trid. zbor 25. seja) Sveta cerkev ojstro prepoveduje podobe ali kipe staviti in vèrnim v počast dajati, ako niso od viši duhovske gosposke pregledani in za dobre oklicani; svojoglavni kristjani pa brez vsega prašanja lesene ute stavijo in praznovèrnim ljudem v svoj umazan dobiček goljufne molivnice delajo. Povejte; ali ni taka služba božja zmešnjava, ki ni od Boga, marveč od tega sveta in njegovega vajvoda lažnivega duha? — In če peklenškemu goljufu v ednim kraju zmota potegne, hitro si v drugem kraju takih ljudi najde, ki mu pomorejo ravno tako zmoto pognati in razširati. Tako se je pred tremi letami v Pokarskem borovju pod Celovcom za velikoj cesto tak izmišlen shod začel, ktereга je dvoje otrok osnovalo. Ni še Pokerski shod potihnil, so si ljudje na Horvaški in Vogerski meji prikazen matere božje na neki strehi umislili. Komaj je ta prikazen potihnila, je na Paki v Vitajnski fari prikazen radovedne ljudi vnela. Ni še bila ta reč prav presojena in dognana, se je v Gorenčah na Koroškim blizo Drave po slabo podučениh dveh deklinah ravno taka prikazen med ljudi zatrosila, lesena bajta postavila, v bajti podoba matere božje, pred njo pa škrinjca, naj bi ljudje vbogajime dajali. Recite, pravovèrni kristjani! ali ne veljajo ravno za take čase, ki so polni zmot in škodljivih zmešnjáv, besede Jezusove, ki nas tako ojstro po očetovo pred takimi goljufijami svari, rekoč: „Ako tam kdo poreče: Glejte, tukaj je Kristus, ali tam (ravno to tudi velja od Kristusove matere Marie), ne verjemite. Zakaj vstali bodo krivi kristusi in krivi preroki, in bodo delali velike znamnja in čudeže, tako de bi bili zapeljani tudi izvoljeni, ako bi mogoče bilo. Glejte, poprej sim vam povedal! Ako vam tedaj porečejo: Glejte v pušavi je! ne hodite vunkaj; glejte v hramu je! ne verjamite.“ Mat. 24. 23—26. — Ravno te besede Jezusove vam v sedajnih nevarnih časih ponoviti je vašega škofa sveta in ojstra dolžnost, po naročilu svetega Joaneza apostola in evangelista, ki veli: „Preljubi! nikar ne verjamite vsakemu duhu, ampak skušajte duhove, jeli so iz Boga; kajti veliko lažnivih prerokov je po svetu.“ I. Joan. 4. 1. Ta apostolska beseda tudi od Vitajnske smreke in njene prikazni obvelja.

Celo leto in črez sim mirno čakal, pazno gledal in razumeval, kaj bo iz tega novega božjega pota. Boga sim prosil, in priporočal naši ljubi materi, Marii prečisti devici, naj nam na znanje da, ako je ta prikazen od Boga, in božja volja, de se božja pot od svete cerkve blagoslovi in poterdi vèrnim kristjanom v izveličanje; ali če ne, naj se prekliče in overže, da ne bodo pobožne duše v njih škodo motene po krivem potu hodile, in naša

sveta vëra od nevérnikov za praznih reči del zasmehovana. Veliko se je v preteklem letu od Vitajuske smreke po svetu govorilo, pisalo in bralo, veliko legalo, mnogo mnogo ljudi se je iz vsih strani na Paki zbralo, ona smreka posekala in pokončala; pa ni zvedeti, ne spričati edniga čudeža, nobene posebne gnade najti za dušo ne za telo, ktera bi se bila v resnici na tem shodu pri Vitajuski smreki zgodila in po njej Bog na znanje dal, da je ta oznanovana prikazen božje delo, in božja volja, naj se na tem mestu Bogu in Marii v čast kapela ali cerkva stavi, kakor sosedi na Paki imeti hočejo.

To reč spoznati in prav razsoditi sim naročil Vitajnski fari po šegi naše svete cerkve v enakih priložnostih se tri dni postiti in moliti, naj bi vsmilen Bog, On večna resnica, ki vsako laž sovraži, prav spoznati dal, ali je ta reč v resnici od Boga, ali je le spaka in sleparija od satana po nevednih in slabovernih ljudih osnovana in po svetu oklicana, praznovérne ljudi slepariti, pravo véro in keršansko védenje pa v sramoto in škodo pripraviti. Molitve so bile pobožno opravlene, sveta maša se je tri dni v ta namen služila, naj bi se razodelo, kar je v tej reči volja božja, de ne bi opovčerali, kar je božjega; pa tudi ne podpčrali, kar bi od hudiga bilo. Na to sim poslal cerkvene sodnike, dobro razumne, poštene in bogaboječé može, štiri dehante, kateri so 10. in 11. majnika t. l. v mojem imenu vpričo cele soseske na Paki ves kraj pregledali, potem v Vitajni vse priče te govorjene prikazni na tenko zaslišali, prejiskali in po resnici in po pravici razsodili. In kaj so v tej reči spoznali? Prepričali so se, da jih je malo, kateri bi terdili, kakor bi bili prikazen Matere božje s svojmi očmi videli; večidel njih le to pravi, kar so od drugih, več od ptujih, kakor domačih praviti čuli, kateri po navadi več povedó, kakor je. In tudi oni, ki pravijo, da so sami vidili, tako zmešano in zahomotano (temno) pripovedajo, da se iz njih pripovedi kaj božjega spoznati ne da. Ni v celi tej prigodbi nobeniga sledú kake božje razodetje, nikdo ne vé kakega čudeža, ki bi se bil na tem kraju od začetka do te dobe zgodil. Ni zvediti duše, ktera bi bila objiskaje ta kraj kako posebno gnado občutila, ni slišati od grešnika, kateri bi se bil na tim potu očitno spokoril in poboljšal; ni videti pri romarjih te Vitajnske smreke na Paki nobene posebne svete želje ali gorečosti, ampak veliko več neka posvetna raztresenost in merzlota se na ljudeh pozna, kateri v ta kraj zahajajo. „Po sadu, veli Jezus, bote drevo spoznali.“ Naj bi ta prikazn v resnici od Boga bila, bi ljudi čudoma za vse sveto in božje oživela.

Tudi sosedomi, kateri so prvi prikazen na smreki razglasili, nobene verjetne priče nimajo. Deklina, ktera bi rada Marijno prikázen spričala, se lahko spozna, da je na zvijačo podučena in prekanjena; njeni domači so pa željni naj bi res bilo, kar se je govorilo v njih dobiček. Radovedno ljudstvo, ktero se shaja ne priča do tega kraja nikakega živega zaupanja. Veliko jih je sram reči, da kaj ne vidijo, ker so drugi, kateri pravijo, da zato ne vidijo, ker v gnadi božji niso; in kdor edenkrat obhodi, bo težko drugobart šel. Ljudje, kateri so na dan cerkvenega prejiskanja na tem kraju pričéjoči bili (bilo jih je pri 1000 duš), niso nobene gorečosti za ta božji pot naznanili, niso za poterjenje tega shoda prosili, timveč so merzlo gledali, in čakali, kaj bodo sodniki spoznali, obljubivši zadovoljni in pokorni biti temu, kar bodo škof v imenu cerkve v te reči sklenili.

Iz vsega tega se po zdravi pameti in po pravi véri lahko sklène: 1) da se na smreki na Paki v Vitajnski fari nobena prava, resnična prikazen Matere božje spoznati in dopričati ne da; 2) da shod k tistej smreki, ali v tisti kraj ni nobena prava, Bogu in Marii dopadljiva božja pot, ampak le skušnjava slabovernih ljudi; 3) da nima nobeniga zaslúžka, ne odpustka, kdor v tisti kraj potuje, marveč greh, ako domačo službo božjo ali druge dolžnosti po takej praznej poti zamudi; 4) Ni spoznati, da bi božja volja bila na Paki kapelo ali pa cerkvo staviti, temveč naj se ta kraj opusti, in sklepi slaboumnih, omotenih ljudi overžejo; kajti začetek te božje poti iz gole zmote izvira, in kar resnica ni ampak laž in goljfiya, vse to sveto véro in keršansko djanje skruni in podčra. To so vsi štirje od škofa poslani sodniki sklenili, in njih sklep moram tudi jas poterditi, ter vsim pravovérnim kristjanom naznanim, naj se tih praznih, zapeljivih potov varjejo.

Bog me ovarji kaj božjega opovčerali ali clo potreti; pa tudi Bog ne daj laži, zmote in prazne vére podpčrali, koje se pri tej smreki očitno kažejo. Mi smo molili, in Boga

prosili, naj nam svojo sveto voljo zadel tega kraja na znanje da. Ker pa ni znamnja, ni prave priče, da bi na Paki pri smreki kak od Boga v čast Marie posebno izvoljen in oblagodarjen kraj bil, se ina skleniti, da je vse govornjenje od tega kraja gola zmeta in laž. Naj se torej noben pravovêrn kristjan, nobena kristjana vprihodno ne da skušati, ne zapeljati v ta kraj na božjo pot hoditi. Vsakdo pa, ki sebi in drugim dobro hoče, naj bližnim ravno to povê, in njih krivih potov ovarje. Hudobni, svojglavni in nepokorni ljudje, kateri bi to prepoved prederzno in terdovratno grajali, in ljudi na to prazno božjo pot zapeljavali, bodo od cerkvene družbe izobčeni, ter imajo greh, kojega si škof sam odvezati prihranim.

Prav in dolžnost je Mario, kristjanov mogočno pomočnico častiti, njeno čast množiti in poviševati, pa ne z zmotami in z lažmi, marveč njene svete čednosti in nauke posnemaje. Maria pa svojim vernim častitelom in častitelcam pravi: „Karkolj vam Jezus poreče, storite!“ In Jezus veli: „Kdor vas, namestnike moje, posluša, meneposluša. In kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevěrnik in očitni grešnik.“ To je v tej reči Jezusa in Marie glas, ljube daše in ovčice Kristusove na vas. Pisal in povedal sim vam kakor vaš viši Pastir, in sim rešil svojo dušo. Dobre ovčice bodo glas svojega pastirja poslušale; terdovratne bode Bog sodil. Gospod bodi z vami in z mojem duhom. Amen.

Pri sv. Andreju na sv. Vida 1852.

Anton Martin,

Lavantinski škof.

